

Slovenski potrošniki o hlevih in sistemih namestitve za krave molznice

Karmen Erjavec,
Univerza v Novem mestu,
Fakulteta za ekonomijo in informatiko,
Marija Klopčič,
Univerza v Ljubljani, BF – Oddelek za zootehniko

Evropski potrošniki so vse bolj zaskrbljeni glede zagotavljanja dobrega počutja živali, ki so v oskrbi rejcev. Po podatkih Eurobarometra iz leta 2016 kar 94 % prebivalcev Evropske unije meni, da je pomembno poskrbeti za dobrobit rejnih živali. Evropski potrošniki pa niso tako enoznačno pripravljeni plačati več za živila iz nastanitvenih sistemov z visokim standardom dobrega počutja rejnih živali. V primerjavi z nemškimi in švedskimi potrošniki je na primer le manjši delež nizozemskih in italijanskih potrošnikov pripravljen plačati več za takšna živila.

KAJ PA MENIJO O TEM SLOVENSKI POTROŠNIKI?

Kar 82 % slovenskih potrošnikov skrbi dobrobit živali, 45 % pa jih meni, da bi moralo biti mleko in mlečni izdelki, prirejeni na kmetijah, kjer je poskrbljeno za visok standard dobrobiti živali, znatno dražje. Drugi polovici slovenskih potrošnikov pa je pri nakupu mleka in mlečnih izdelkov še vedno zelo pomembna cena le-teh. Da je cena pomemben nakupni dejavnik mleka in mlečnih izdelkov, je značilnost vzhodnoevropskih potrošnikov, kar lahko pojasnimo z nižjim standardom slovenskih in vzhodnoevropskih potrošnikov, delno pa tudi s kulturo, ki v ospredje postavlja zunanje predstavljanje in zanemarja kakovost prehranjevanja. Raziskava na reprezentativnem vzorcu 508 slovenskih potrošnikov, ki jo je izvedla Fakulteta za ekonomijo in informatiko Univerze v Novem mestu skupaj z Mediano maja 2021 je tudi pokazala, da več kot polovica (51 %) slovenskih potrošnikov kupuje mleko in mlečne izdelke iz svoje regije. Večina slovenskih potrošnikov je izjavila, da ne kupuje ekološkega ali senenega mleka, a pazi, da kupuje mleko in mlečne izdelke brez GSO (82 %).

VŠEČNOST NASTANITVENIH SISTEMOV ZA KRAVE

Projekt »Kroženje hranil, organske snovi, procesov in informacij v kmetijstvu (primer govedorejske kmetije)« v okviru razpisa Evropskega partnerstva za inovacije vodi Oddelek za zootehniko Biotehniške fakultete. V sklopu projekta smo ugotavljali stališča in preference potrošnikov do različnih sistemov reje in namestitve govedi.

Po samoceni več kot polovica slovenskih potrošnikov razmeroma slabo pozna nastanitvene sisteme za govedo. Zato se zavzemajo za večjo informiranost o nastanitvenih sistemih za živali, ki zagotavljajo dobrobit živali.

Raziskava je pokazala, da sta slovenskim potrošnikom všeč predvsem prosta reja brez ležalnih boksov na prepustnih tleh in prosta reja brez ležalnih boksov z ležalno površino na kompostni podlagi. Kot kaže slika 1, je ključna značilnost proste reje brez ležalnih boksov na prepustnih tleh ta, da so živali nameščene v hlevih, kjer ni ležalnih boksov. Celotna površina je namenjena hoji, počivanju in drugim aktivnostim živali, pokrita je s t. i. prepustnimi tlemi. Ta tla zagotavljajo

Slika 1: Prosta reja brez ležalnih boksov na prepustnih tleh s takojšnjim odstranjevanjem urina (Fotografija: Galama Paul)

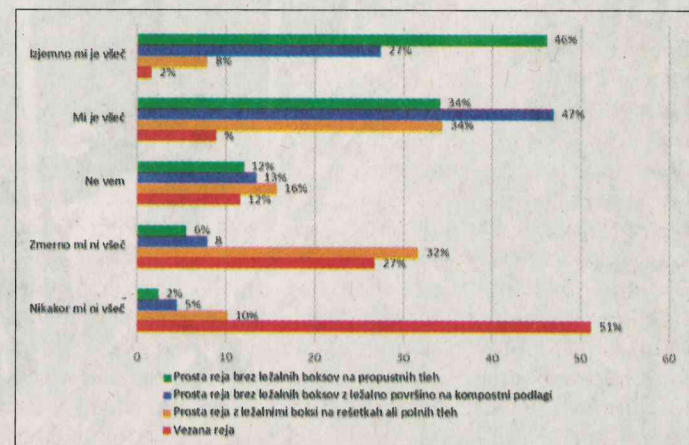
živalim večje udobje kot drugi sistemi, so okolju bolj prijazna in omogočajo hitro ločevanje ter odstranjevanje urina in blata s pomočjo čistilnega robota. Živali se v takem hlevu lahko prosto gibljejo, prosto dostopajo do krmilne mize, kjer imajo na voljo krmo, ter do napajalnih korit. Molža poteka v molzišču ali na molznem robotu.

Slika 2: Prosta reja brez ležalnih boksov na kompostni ležalni površini (Fotografija: FreeWalk projekt)

Kot kaže slika 2, je ključna značilnost proste reje brez ležalnih boksov na kompostni ležalni površini ta, da so živali so nameščene v hlevu, kjer je večji del površine namenjen gibanju in počivanju živali. Ležalna površina je pokrita bodisi z žagovino, lesnimi sekanci bodisi miskantus travo. V takih hlevih ni stojišč ali ležalnih boksov. Živali se lahko prosto gibljejo, izberejo prostor za počivanje ali druge aktivnosti, prosto dostopajo do krmilne mize, kjer imajo na voljo krmo, ter do napajalnih korit. Ležalna površina iz omenjenih materialov se dvakrat na dan prezrači oz. kultivira in s tem pospeši proces kompostiranja. Molža poteka v molzišču ali na molznem robotu.

Kot kaže graf, več kot polovici potrošnikov ni všeč vezana reja. To je primerljivo s prednostmi potrošnikov v drugih evropskih državah. Tudi avstrijskim, nemškim, italijanskim, nizozemskim, norveškim in švedskim potrošnikom je najbolj všeč

prosta reja brez ležalnih boksov z ležalno površino na kompostni podlagi, najmanj pa vezana reja.

SPREJMLJIVOST NASTANITVENIH SISTEMOV

Za okrog 80 % slovenskih potrošnikov je najbolj sprejemljiv namestitveni sistem proste reje brez ležalnih boksov na prepustnih tleh, saj menijo, da je mleko pridelano v takem hlevu s prakso dobrobiti živali, ki je tudi okolju prijazna, bolj zdravo, boljše kakovosti, bolj okusno in bolj pristno. Na drugo mesto po sprejemljivosti so uvrstili prosto rejo brez ležalnih boksov z ležalno površino na kompostni podlagi, na tretje mesto pa prosto rejo z ležalnimi boksi na rešetkah ali polnih tleh in na zadnje mesto vezano rejo, ki je še vedno zelo pogosto uporabljen sistem v Sloveniji. Slednja je spremenljiva le zaradi nižje cene mleka in mlečnih izdelkov.

PRIMERNOST NASTANITVENIH SISTEMOV

Večina slovenskih potrošnikov kot najbolj primeren namestitveni sistem za krave glede svetlobe in zračnosti hleva, okolju in živalim prijaznega okolja v smislu zadovoljstva in zdravja živali, počutja in udobja živali in prostora za krave ocenila prosto rejo brez ležalnih boksov na prepustnih tleh. Po vseh omenjenih značilnostih so potrošniki na drugo mesto uvrstili prosto rejo brez ležalnih boksov z ležalno površino na kompostni podlagi. Za molžo pa je večina kot primerno ocenila prosto rejo brez ležalnih boksov na prepustnih tleh pred vezano rejo. Po enostavnosti rokovanja z živalmi je največ potrošnikov kot primerno ocenilo vezano rejo, na drugem mestu pa prosto rejo brez ležalnih boksov na prepustnih tleh.

STALIŠČA POTROŠNIKOV DO PAŠE

Tako kot večina evropskih ima tudi večina slovenskih potrošnikov izjemno pozitivno mnenje o paši krav. Menijo namreč, da krave potrebujejo gibanje na prostem (75 %), da je paša pomembna za dobro prehrano (69 %) in počutje živali (74 %), pozitivno vpliva na zdravje živali in kakovost mleka (71 %). V skladu s tem skoraj polovica potrošnikov meni, da za krave, ki so ves čas v hlevu, ni dobro poskrbljeno (49 %). Kot prednost nastanitve krav v hlevu pa so v večini navedli, da rejci lahko hitreje opazijo pojav bolezni pri kravah (52 %), ki so ves čas v hlevu, in da so krave v hlevih boljše zaščitene pred vročino in mrazom (57 %).

Kar 73 % potrošnikov trdi, da so sodobni hlevi povsem v redu, če zagotavljajo živalim veliko gibanja in svežega zraka. To pomeni, da so slovenski potrošniki sicer naklonjeni paši krav in so proti vezani reji, sprejemajo pa sodobne hleve, če ti zagotavljajo visok standard dobrobiti živali.

IZ KAKŠNEGA SISTEMA REJE IN KMETOVANJA SO SLOVENSKI POTROŠNIKI PRIPRAVLJENI PLAČATI VEČ ZA MLEKO IN MLEČNE IZDELKE?

Največ (81 %) jih je pripravljeno plačati več za mleko in mlečne izdelke iz proste reje brez ležalnih boksov na prepustnih tleh. Med 70 % in 80 % potrošnikov je pripravljeno malo več (od 5 do 10 % več) plačati za mleko in mlečne izdelke iz pašne reje krav, lokalne proizvodnje, ekološkega načina kmetovanja in iz sistemov reje, ki so živalim in okolju prijazni. Večina pa nikakor ni pripravljena plačati več za mleko in mlečne izdelke iz vezane reje (72 %).

KAKŠNE UKREPE SLOVENSKI POTROŠNIKI PRIČAKUJEJO GLEDE OZNAČEVANJA MLEKA IN MLEČNIH IZDELKOV?

Večina potrošnikov (71 %) meni, da naj bodo mleko in mlečni izdelki označeni z označbo sistema nastanitve krav molznic. Še več jih meni, da imajo rejci moralno dolžnost, da zagotovijo visok standard dobrobiti živali (86 %).

V okviru projekta, ki bo predvidoma trajal do konca oktobra 2022, bomo na kmetijah, vključenih v projekt, spremljali proces kroženja hranil in organske mase, vhodnih in izhodnih komponent v različnih sistemih nastanitve govedi (prosta reja, kompostni hlevi, hlevi s prepustnimi tlemi). Poleg tega bomo spremljali parametre mikroklima hleva glede na način uhlevitve živali ter zračenje hleva in emisije amonijaka ter toplogrednih plinov glede na sistem namestitve govedi. Rezultati projekta nam bodo v pomoč pri pripravi predloga možnih izboljšav ter pri-

VAŠ DOM d.o.o.
Tel.: (02) 613 06 13
e-pošta: info@haas-dom.si
www.haas-dom.si

**Haas
DOM**

IZVEDBA OBJEKTOV ZA KMETIJSTVO

